

Finansutskottets betänkande**1981/82: 17**

om vissa anslag för budgetåret 1982/83 inom ekonomidepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82: 100 bil. 10)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1981/82: 100 bilaga 10 Ekonomidepartementet med undantag för Litt. B Centrala myndigheter m. m. punkterna B 8–B 10, vilka delar behandlas av näringsutskottet, samt

motionerna 1981/82: 182, 1654, 1667 och 1668.

SJUNDE HUVUDTITELN**Ekonomidepartementet m. m.**

1. **Ekonomidepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1981/82: 100 bilaga 10 (ekonomidepartementet) under punkterna A 1–A 4 (s. 9–10) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1982/83 anvisar

1. till *Ekonomidepartementet* ett förslagsanslag av 10 869 000 kr.,
2. till *Finansråd/ekonomiska attachéer* ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.,
3. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.,
4. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 160 000 kr.

Centrala myndigheter m. m.

2. **Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser.** Regeringen har under punkt B 1 (s. 12–32)

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om statistikproduktionen vid statistiska centralbyrån,

2. föreslagit riksdagen att till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 259 080 000 kr.

I motion 1981/82: 182 av Sten Svensson (m) och Bengt Wittbom (m) hemställs att riksdagen beslutar uttala att statistiska centralbyråns verksamhet, bortsett från produktion av "grundstatistik" för utbyte med andra länder, uppdragsfinansieras.

I motion 1981/82: 1654 av Arne Gadd (s) hemställs

1. att riksdagen till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser på tilläggsbudget II för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 790 000 kr.,

2. att riksdagen till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser för budgetåret 1982/83 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 980 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 261 060 000 kr.

I motion 1981/82: 1667 av Olle Svensson (s) hemställs

1. att riksdagen till Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 790 000 kr..

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att partisympatiundersökningar skall genomföras under budgetåret 1982/83 på sätt som förordas i motionen.

I motion 1981/82: 1668 av Daniel Tarschys (fp) hemställs

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag om anslag till statistiska centralbyrån (Ekonomidepartementet B 1) och administration av det permanenta skördeskadestycket m. m. (Jordbruksdepartementet C 8) ger regeringen till känna att det bör beredas utrymme för partisympatiundersökning genom besparingar i SCB:s delprogram 2,

2. att riksdagen bemyndigar regeringen att om så erfordras företa nödvändiga överföringar mellan de sjunde och tionde huvudtitlarna.

Propositionen

Föredraganden anför att SCB:s verksamhet ställer stora krav på en väl fungerande personalplanering på grund av de stora variationer som förekommer i de intermittenta undersökningarna. För budgetåret 1982/83 minskar anslagen för SCB:s verksamhet med 9,6 milj. kr. (inkl. FoB 80 under anslag B 3) enbart till följd av förändringarna i de intermittenta undersökningarna. Till detta kommer en minskning med 3,3 milj. kr. för den verksamhet som finansieras via jordbrukshuvudtiteln. Mot denna bakgrund har SCB yrkat att anslaget beräknas med utgångspunkt i en neddragning av resurserna – utöver de intermittenta ändringarna – med endast 1%. SCB är i stället beredd att under senare delen av den närmaste femårsperioden göra större årliga neddragningar än med 2% så att en neddragning av resurserna för hela perioden blir 10%. Härigenom skulle det enligt SCB kunna bli möjligt att klara personalminskningar genom s. k. naturlig avgång.

Föredraganden har förståelse för de synpunkter som SCB framfört i syfte att göra det möjligt att begränsa personalminskningen under budgetåret 1982/83. Med hänsyn till den mycket restriktiva prövning som av statsfinansiella skäl måste prägla årets budgetarbete bedömer han det emellertid nödvändigt att prövningen av SCB:s anslag sker med utgångspunkt i huvudalternativet och att vissa andra besparingar därutöver måste genomföras.

Föredraganden förordar en minskning av SCB:s resurser med 2,5 milj.

kr. utöver den neddragning med 5,3 milj. kr. som följer av huvudalternativet. Detta innebär att det kan bli svårt för SCB att klara erforderlig personalminskning enbart genom s. k. naturlig avgång. Det ankommer på SCB att vidta de åtgärder som kan behövas med anledning härav, framhåller föredraganden. Bl. a. bör snarast kontakter tas med statens arbetsmarknadsnämnd för att undersöka förutsättningarna för omplacering av viss personal.

Vad gäller SCB:s utvecklingsarbete under den kommande planeringsperioden anför föredraganden att huvuddelen av resurserna bör användas dels för metodutveckling med sikte på att möjliggöra fortsatta rationaliseringar och besparingar i SCB:s statistikproduktion, dels för en satsning på de delprogram som rör frågor om arbetsmarknad, industri, befolkning och hushåll, samhällsekonomi samt offentlig förvaltning.

För anslaget Statistik, register och prognoser beräknar föredraganden medelsbehovet till totalt 259,1 milj. kr., vilket innebär en ökning med 17,2 milj. kr.

SCB:s verksamhet fördelad på delprogram resp. på löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsarbete framgår av vidstående tablåer.

Delprogram	1980/81 Utfall	1981/82 Anvisat	1982/83 Beräknar	
			SCB	Före- draganden
1 000-tal kronor				
1. Extern samordning	2 981	3 130	3 420	3 414
2. Jordbruk och skördeskadeskydd m. m.	46 010	48 381	48 428	47 933
Därav under X huvudtiteln	(32 054)	(38 197)	(36 929)	(36 878)
3. Industriverksamhet	16 950	18 482	19 632	19 592
4. Handel, servicenärings- och priser	20 671	20 331	21 671	21 592
5. Bostäder och andra fastigheter	14 749	16 381	18 416	18 138
6. Samhällsekonomi och offentlig förvaltning	26 624	29 071	31 276	31 213
7. Arbetsmarknad	33 831	33 779	36 179	36 074
8. Befolkning och hushåll	23 432	23 063	28 683	26 847
9. Rätts- och socialväsande	13 142	14 480	14 680	14 645
10. Utbildning, forskning och kultur	17 332	16 722	17 392	17 487
11. Befolknings-, yrkes- och utbildningsprognoser	6 318	6 565	6 975	6 950
12. Bibliotek och information m. m.	12 334	9 350	10 370	10 306
13. Arkiv och gemensamma databaser m. m.	8 705	8 285	8 885	8 875
14. Standardisering, gemensam metodutveckling och projektbundet utvecklingsarbete	24 997	21 737	23 837	23 854
Därav utvecklingsarbete	(15 294)	(14 700)	(15 830)	(15 864)
15. Folk- och bostadsräkning 1980	40 323	20 000	7 950	7 500
Ofördelade kostnader som motsvaras av intäkter		2 844	3 063	3 063
Summa kostnader	308 399	292 601	300 857	297 483
Avgår intäkter	72 371	61 231	48 132	47 631 ¹
Tillkommer kostnaden för följesedelsbunden post		10 500	10 500	10 500
Summa	236 028	241 870	263 225	260 352
Övrigt			3 040 ²	- 1 272 ³
Anslag totalt	236 028	241 870	266 265	259 080

¹ Här ingår 7,5 milj. kr. från anslaget Folk- och bostadsräkning 1980 under sjunde huvudtiteln, 36,9 milj. kr. från anslaget Administration av permanent skördeskadeskydd m. m. under tionde huvudtiteln samt 190 000 kr. från nionde huvudtiteln. Vidare utgör 546 000 kr. intäkter för försäljning av publikationer och 2 517 000 kr. ersättning till SCB från socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen och skolöverstyrelsen för vissa kostnader för det gemensamma biblioteket i kvarteret Garnisionen.

² SCB förordar en besparing med endast en procent.

³ Rationaliseringar som inte fördelats på delprogrammen (- 1 milj. kr.) samt minskad medelstilldelning till följd av ökad avgiftsfinansiering av externa tidskrifter och en besparing för personaltidningarna (- 272 000 kr.)

	1981/82 Anvisat	1982/83 Beräknar	
		SCB	Före- draganden
1 000-tal kronor			
Löpande verksamhet	225 010	222 405	220 123
Intermittenta undersökningar	2 160	5 910	4 660
Utvecklingsarbete	14 700	14 700	14 700
Pris- och löneomräkning m. m.	—	20 210	19 597
Summa	241 870	263 225	259 080

Motionerna

I *motion 182* anförs att till grund för SCB:s verksamhet finns den allmänna formuleringen i myndighetsinstruktionen att "tillgodose samhällets behov av statistik". Vad detta behov mer konkret innebär uttolkas av SCB i det samråd som sker med olika avnämare. Konsumenter av SCB:s statistik kan utan kostnadsansvar presentera sina önskelistor på statistik. Något besparingsincitament finns inte i denna situation, anför motionärerna.

Det är nödvändigt att SCB även fortsättningsvis producerar viss begränsad "grundstatistik" som t. ex. publiceras i statistisk årsbok. Om SCB:s produktion i övrigt uppdragsfinansieras ges helt andra och bättre möjligheter att anpassa SCB:s utbud och samhällets verkliga behov. Även statliga myndigheter och det statliga utredningsväsendet skall då betala för den information som man begär, anför motionärerna.

I *motion 1654* anförs att den politiskt intresserade allmänheten numera är helt hänvisad till de opinionsmätningar av partisympatierna som utförs av kommersiella institut. De privatfinansierade undersökningarna är enligt motionärens uppfattning i flera avseenden av väsentligt lägre kvalitet än SCB:s nedlagda undersökningar. De baseras på ett mycket mindre urval än vad SCB:s undersökningar gjorde, vilket bl. a. medför att nedbrytning av resultaten på olika delgrupper blir mycket osäker. Insynen i fråga om mätmetoderna är också bristfällig; det gäller t. ex. hur det regelmässigt mycket betydande bortfallet behandlas statistiskt. Enligt motionärens uppfattning är det vidare från demokratisk synpunkt olyckligt att marknaden är helt styrd av de organisationer, företag, partier m. fl. som har tillräckligt stora resurser att finansiera dylika opinionsundersökningar.

SCB bör enligt motionärens uppfattning därför beviljas medel för att dels genomföra en undersökning redan innevarande budgetår, dels beviljas medel för att genomföra partisympatiundersökningar under nästkommande budgetår, 1982/83.

I *motion 1667* argumenteras för SCB:s partisympatiundersökningar efter i huvudsak samma linjer som i *motion 1654*. Motionären yrkar att SCB dels

skall få göra en undersökning redan under innevarande budgetår, dels återuppta undersökningarna i normal omfattning under budgetåret 1982/83. Vad gäller kostnader för partisympatiundersökningarna budgetåret 1982/83 anser motionären att dessa bör kunna finansieras genom en motsvarande neddragning av jordbruksstatistiken.

Också i *motion 1668* framhålls värdet av SCB:s partisympatiundersökningar. Motionären anser att riksdagen bör ge regeringen till känna att utrymme för partisympatiundersökningar bör beredas under budgetåret 1982/83 och att medel härför bör åstadkommas genom besparingar i jordbruksstatistiken.

Utskottet

SCB:s *uppdagsverksamhet* omsluter f. n. ca 35 milj. kr. Genom att utnyttja denna kan myndigheter, företag, forskningsinstitutioner m. fl. få tillgång till såväl SCB:s kompetens vad gäller statistiska metodfrågor som insamlat material och tekniska hjälpmedel. Uppdagsverksamheten ger också SCB möjlighet att verka för samordning av statistikinsamlande och överblick över att kvaliteten upprätthålls m. m.

I det nuvarande statsfinansiella läget är det givetvis också angeläget att SCB genom att uppdragsfinansiera olika undersökningar kan minska behovet av medel över statsbudgeten.

I den översyn av den statliga statistikproduktionen som f. n. görs i statistikutredningen (E 1980:02) ingår bland huvuduppgifterna dels att allmänt kartlägga behovet av statistik, dels också att belysa olika finansieringsformer. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under år 1983.

Enligt utskottets uppfattning bör man avvakta resultatet av detta arbete innan ställning tas till någon ändring av inriktningen av SCB:s verksamhet.

Med det anförda avstyrks motion 182.

Motionerna 1654, 1667 och 1668 behandlar alla SCB:s nedlagda *partisympatiundersökningar*.

Utskottets principiella uppfattning är att dessa undersökningar måste uppdragsfinansieras ifall de skall genomföras. Det ytterligt ansträngda statsfinansiella läget tillåter inte att medel över statsbudgeten beviljas härför. Utskottet är heller inte berett att föreslå några minskningar på andra anslag för att bereda plats för partisympatiundersökningarna.

Med det anförda avstyrks motionerna 1654, 1667 och 1668.

Utskottet hemställer

1. beträffande *uppdagsfinansiering av statistiska centralbyråns verksamhet* att riksdagen avslår motion 1981/82: 182,
2. beträffande *statistikproduktionen vid statistiska centralbyrån*
  - a) att riksdagen avslår motion 1981/82: 1667 yrkande 2,
  - b) att riksdagen avslår motion 1981/82: 1668 yrkande 1,

- c) att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1981/82: 100 punkt B 1 moment 1,
3. beträffande *anslag för budgetåret 1982/83* att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82: 1654 yrkande 2 och 1981/82: 1668 yrkande 2 till *Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 259 080 000 kr.,
  4. beträffande *anslag på tilläggsbudget för budgetåret 1981/82* att riksdagen avslår motionerna 1981/82: 1654 yrkande 1 och 1981/82: 1667 yrkande 1.

3. **Statistiska centralbyrån: Uppdragsverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 2 (s. 32–33) och hemställer

att riksdagen till *Statistiska centralbyrån: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

4. **Folk- och bostadsräkning 1980.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 3 (s. 33–34) och hemställer

att riksdagen till *Folk- och bostadsräkning 1980* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.

5. **Konjunkturinstitutet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 4 (s. 34–35) och hemställer

att riksdagen till *Konjunkturinstitutet* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 12 219 000 kr.

6. **Myntverket: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna B 5–B 7 (s. 36–38) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1982/83 anvisar

1. till *Myntverket: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 7 609 000 kr.,
2. till *Myntverket: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Myntverket: Utrustning* ett reservationsanslag av 968 000 kr.

Diverse

7. **Lönspårande m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt C 1 (s. 45–46) och hemställer

att riksdagen till *Lönspårande m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 144 700 000 kr.

Stockholm den 18 mars 1982

På finansutskottets vägnar

ERIC ENLUND

Närvarande: Eric Enlund (fp), Kjell-Olof Feldt (s), Rolf Rämgård (c), Arne Gadd (s), Bo Siegbahn (m), Per-Axel Nilsson (s), Karl-Anders Petersson (c), Anita Gradin (s), Lennart Blom (m), Roland Sundgren (s), Rolf Andersson (c), Christer Nilsson (s), Mona S:t Cyr (m), Torsten Karlsson (s) och Gabriel Romanus (fp).

Reservation**Punkt 2. Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser**

Kjell-Olof Feldt, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Anita Gradin, Roland Sundgren, Christer Nilsson och Torsten Karlsson (alla s) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Motionerna 1654," och slutar med "och 1668" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den principiella syn som kommer till uttryck i motionerna 1654, 1667 och 1668 om värdet av att SCB:s *partisypatiundersökningar* återupptas. Det är viktigt att det finns ett från kommersiella intressen fristående organ som genomför opinionsundersökningar av detta slag. Detta oberoende och den kompetens som SCB har vad gäller statistiska metodproblem m. m. är en garanti för att resultaten redovisas i överensstämmelse med beprövad vetenskaplig praxis vid dylika urvalsundersökningar.

Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att SCB kan genomföra en opinionsundersökning före 1982 års val, dvs. redan under innevarande budgetår. Utskottet tillstyrker därför motion 1654 yrkande 1 och motion 1667 yrkande 1.

Vad gäller partisypatiundersökningarna under nästkommande budgetår, 1982/83, har utskottet förståelse för de synpunkter som framförs i motionerna 1667 och 1668 att dessa bör finansieras genom omprioriteringar från andra anslag. Utskottet är emellertid inte berett att nu föreslå en dylik

omfördelning utan tillstyrker ett i motsvarande mån höjt anslag för nästkommande budgetår. Regeringen bör dock enligt utskottets uppfattning pröva om det är möjligt att göra en omprioritering i enlighet med vad som anförs i motionerna 1667 och 1668. Detta bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 a och b samt 3 och 4 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *statistikproduktionen vid statistiska centralbyrån*
  - a. att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1667 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om partisympatiundersökningar,
  - b. att riksdagen med anledning av motion 1981/82: 1668 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
3. beträffande *anslag för budgetåret 1982/83* att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 1654 yrkande 2 samt med anledning av proposition 1981/82: 100 bilaga 10 punkt B 1 moment 2 och motion 1981/82: 1668 yrkande 2 till *Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 261 060 000 kr.,
4. beträffande *anslag på tilläggsbudget för budgetåret 1981/82* att riksdagen med bifall till motionerna 1981/82: 1654 yrkande 1 och 1981/82: 1667 yrkande 1 till *Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser* på tilläggsbudget II för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 790 000 kr.

